

De Groene Kennemer

Jaargang 40, najaar 2021

Wateroverlast: een continue bedreiging of een kans? Situatie in Midden-Kennemerland

GroenSpoor plant-estafette in Castricum en Heemkerk

Nieuw(s) bij de Hoep

Nieuw(s) bij De Hoep

AUTEUR: SUSANNE VAN REENEN

Achter bezoekerscentrum De Hoep vind je een vlindertuin die door toewijding van de ecologen en boswachters van PWN elk jaar steeds mooier lijkt te worden, een ware hemel voor menig plant en dier, niet alleen voor vlinders. Sinds kort biedt de tuin ook toegang tot een indrukwekkende houten steiger over de IJsbahn van Castricum, die buiten winterse koude een eldorado is voor kikkers en salamanders. De steiger slingert zich langs het riet met egelskop en kattenstaart. Op het platform is het heerlijk toeven en kun je het waterleven goed bekijken. Niets leukers dan als kersverse 7-jarige daar je verjaardagsfeestje te vieren met papa, mama en je beste vriendinnetjes. Gidsen Jeltje, Joke en Susanne maakten er met de IVN schepnetjes, teiltjes en zoekkaarten een klein en bijzonder feestje van. Met de grote en telefoonmicroscop konden de gekste details worden bewonderd van wonderlijke larven en wantsen. En niet eerder werden zoveel salamanders en poelslakken gezien! Een beeldverslag van een mooie middag op een pracht van een steiger. Je vergeet er de tijd. Er moest een boswachter aan te pas komen om ons na sluitingstijd van de steiger te jagen.

In de vlindertuin achter De Hoep staan veel mooie plantjes en bloemetjes. Herken je dit bloempje in de knop? (foto rechtsonder)

Het is de veelbezongen Parnassia die bloeit in de vlindertuin achter De Hoep. Een prachtig bloempje dat bij regen de kroonblaadjes niet sluit. Het regen vangen kan een strategie zijn voor het verspreiden van stuifmeel en zaadjes ofschoon Parnassia zich laat bestuiven door insecten en de zaadjes doet verspreiden met de wind.

Wellicht omdat de bloem menig dichter en schilder inspireert, gaf Linnaeus haar de naam Parnassia verwijzend naar de Griekse berg Parnassus. Daar groeit het bloempje niet, maar de goden vieren er feest en belangrijker: de berg is het thuis van muzen, zij die inspireren. Parnassia groeit dus niet op rots en steen, maar wel in natte duinvalleien en andere moerassige plekken. Vandaar de toevoeging palustris in de wetenschappelijke naam: op moerasgronden.

De plant was een veel geziene verschijning in ons land maar door ontwatering en vermeting steeds zeldzamer geworden. Hoewel het de plant niet goed vergaat en sinds 2000 op de rode lijst prijkt als vrij zeldzaam en zeer sterk in aantal afgenomen, is ze sinds 2017 niet langer wettelijk beschermd. Het is maar goed dat er ecologen en boswachters zijn die waken over onze muzen.

Van juli tot in oktober zijn de bloemen te bewonderen in de duinen, bijvoorbeeld op de voormalige duinakkerijtjes achter het parkeerterrein bij Nieuw Westert aan de Oude Schulpweg bij Egmond Binnen.

Nieuwe steiger bij de ijsbaan

Verzamelde waterbeestjes

Parnassia

Bij de omslag, foto's voor- en achterkant:

- Voorkant boven: Zeerijdsdijkje (Marijke van Hoek)
- Voorkant onder: Rups van hermelijnvlinder (Jeroen Bon)
- Achterkant: Kwis (Alie van Nijendaal - Postma)

De Groene Kennemer

IVN Midden-Kennemerland - Jaargang 40, najaar 2021

Van de nieuwe voorzitter: Vereniging in verandering

Het zijn woelige tijden! Holderdebolder rollen we van lockdowns en voorzichtige uitprobeers excursies naar een nieuw seizoen.

De afgelopen maanden droegen we de werkgroep Amfibieën, Vissen en Reptielen (A, V & R) over aan de afdeling Zuid-Kennemerland.

Leden van deze werkgroep hebben samen met de leden van de Wilgenknotgroep aan de wieg gestaan van de afdeling IVN Midden-Kennemerland. In de afgelopen jaren zijn vooral John de Jonge en Ellie Wormgoor de trekkers geweest van de zeer actieve werkgroep A, V & R. Reden voor de wijziging is dat de werkgroep toch vooral actief is in het gebied van Zuid-Kennemerland.

Dat betekent echter zeer zeker niet dat we ook afscheid van ze nemen als gidsen, docenten en stagebegeleiders. We houden het contact met deze zeer gewaardeerde werkgroep graag warm!

In deze en de komende maanden zijn we hard bezig het nieuwe jaar voor te bereiden. De gidsen buigen zich samen over de invulling van een kalender aan vaste excursies. We zullen nieuwe werkafspraken maken, onderling en met externe partijen als PWN. De werkgroep Opleiding en Educatie gaat van start met het voorbereiden van toekomstig cursusaanbod en voor de Wilgenknotgroep start er in november een nieuw knotseizoen.

En los van de drukte van de normale voorbereidingen van een nieuw jaar in abnormale tijden, zijn we ook nog eens extra druk: we zijn een groeiende vereniging die zich mag verheugen op een groeiende en bloeiende belangstelling in natuur en educatie. Het regent verzoeken om excursies en natuuractiviteiten voor scholen, families en bedrijven.

Kortom, we kunnen wel wat meer handen aan het bed gebruiken! We zoeken gidsen, activiteitenbegeleiders, een secretaris, een coördinator/ondersteuner van de wilgenknotgroep, een pr/communicatie duizendpoot enzovoorts enzovoorts. We horen graag waar jouw interesse en kunde liggen en zien je mailtje naar ivnmiddenkennemerland@gmail.com met plezier tegemoet.

Hartelijke en groene groeten,
Susanne van Reenen

Inhoud

- 2 Nieuw(s) bij de Hoep
- 3 Voorwoord en Colofon
- 4 Wateroverlast: bedreiging of kans?
- 10 Mededelingen
- E-mailadressen
- 11 GroenSpoor plant-estafette
- 12 Kwis, uitslag en nieuw

Colofon

VOORZITTER

Susanne van Reenen
susannevanreenen@gmail.com

PENNINGMEESTER

Lia van den Berghe /
Hans Welbers
penivnmkl@gmail.com

SECRETARIS (tot 1-1-2022)

Joke Dubelaar
ivnmkl1@gmail.com

REDACTIE

Joke Dubelaar, Marijke van Hoek
en Margriet Jansze
redactieIVN-MK@outlook.com

WEBSITE

<https://www.ivn.nl/afdeling/midden-kennemerland>

DRUKKER

Editoo B.V. te Arnhem

Wateroverlast: een continue bedreiging of kans?

AUTEUR: NICO BETJES

Wateroverlast door klimaatverandering

Een ieder heeft de waterlast in Limburg medio juli dit jaar nog goed voor ogen. Een groot buiencomplex strekte zich over Duitsland, Limburg en België en zorgde op sommige plaatsen voor grote neerslaghoeveelheden (meer dan 150 mm). Dit is ruim boven het maandgemiddelde over de afgelopen 30 jaar (ca. 80 mm).

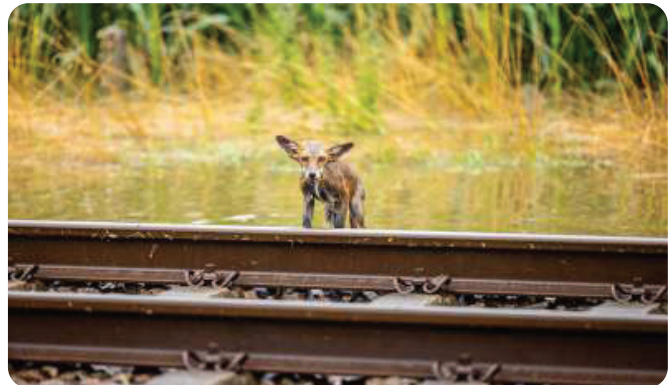
Hoewel er na de jaren negentig van de vorige eeuw er sterk geïnvesteerd is in de dijkversterking, ruimte voor de rivieren en andere vormen van waterberging zorgden deze hoeveelheden ervoor dat beken en rivieren buiten hun oever treden en hun weg zochten door dorpen en zelfs over snelwegen en bedreigde zelf spoorwegen. Zowel mens en dier hadden er last van.

Van defensief naar faciliterend

Aan het eind van de 20e eeuw verschoof de nadruk meer naar waterbeheer dat 'klimaatbestendig' is en waarbij de afvoer van water minder belangrijk werd ten opzichte van het zoeken van mogelijkheden om het vast te houden en te bergen, bijvoorbeeld in natuurgebieden. Een en ander houdt in dat waterbeheer een maatgerichte aanpak vereist op regionaal niveau. Gemeenten slaan dan samen water-schappen, natuur- en landbouworganisaties de handen ineen om het probleem aan te pakken. Dat gebeurt dan aan de hand van een regionaal waterplan. Het moge dan duidelijk zijn dat dit bv. voor deze regio anders uitpakt dan voor gedeelten in Limburg. In dit artikel wil ik specifiek ingaan op de problematiek en de oplossingen voor Midden-Kennemerland.

Stroomgebied Oer-IJ

Kletsnatte vos vlucht over het spoor in Limburg (bron: Prorail)

In dit artikel wil ik Midden-Kennemerland beperken tot de regio Castricum, Limmen, Uitgeest en Heerlkerk. Voor dit gebied blijft de aanpak hoofdzakelijk beperkt tot het optimaliseren van de waterinfrastructuur en de hoeveelheid waterberging.

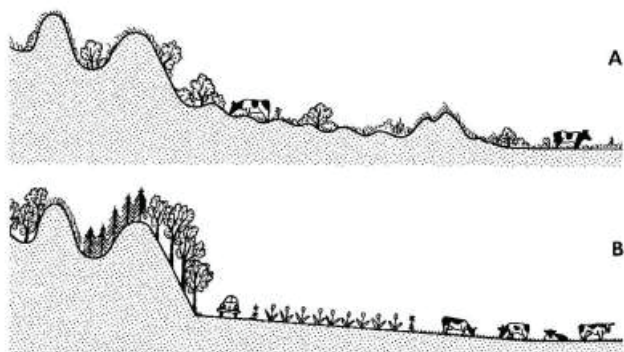
Problematiek in de regio

De problematiek in de regio is tweeledig van aard. Voor het eerste moet men wel een stukje in de geschiedenis terug. Hiernaast ziet men een uitsnede van deze regio met daarover heen het stromingsgebied van het Oer-IJ (Bron: Atlas van het Oer-IJ-gebied). Het Oer-IJ stroomde als de meest noordelijke riviertak van de Rijn vanaf 2000 v. Chr. bij Castricum in de Noordzee. Dit zeegat slibde zo rond het jaar nul dicht, maar de effecten van de binnendelta van het toenmalige Oer-IJ gebied bleven nog lang merkbaar en zijn nog steeds zichtbaar in het landschap.

Restanten hiervan als de Schulpvaart in Castricum en de Dije in Uitgeest zijn daar nog het levende bewijs van in het landschap. Na het dichtslibben van het Oer-IJ is er in westelijke richting een brede duinstreek van ca. 3,5 km ontstaan.

Daarachter, af en toe onderbroken door groene stroken, begint de verstedelijking. Ten oosten hiervan begint het polderlandschap. Water was en is nog altijd dichtbij. Op dit moment komt de dreiging vanuit het westen. Duinen beschikken namelijk over een z.g. zoetwaterbel. Het neerslagwater dat op de duinen valt, infiltreert en stroomt ondergronds af, zowel naar de binnenduintrand als naar de kust. Doordat daarbij een vertraging optreedt, zijn de grondwaterstanden in het midden van het duingebied hoger dan aan de binnenduintrand. Via kwel en duinbeken stroomt het water in oostelijke richting polderlandschap.

Onderstaand plaatje geeft aan dat in de loop der tijd de geleidelijke overgang naar het polderlandschap is verdwenen waardoor bij hevige regenval het lagergelegen gedeelten sneller wateroverlast zullen krijgen.

Duinzoom in verleden (A) en heden (B)

Bron: Rapportage Duinzoom Castricum 21 november 2016-2

Projecteren wij dit plaatje naar de huidige tijd en het veranderde klimaat met weerextremen, dan ziet men bij extreme regenval twee dingen gebeuren.

De afwatering van het duinwater via kwel en duinbeken verloopt onvoldoende zodat gedeelten van het agrarische gebied en stedelijk bebouwing onder water komen te staan.

Bovendien vindt door intensieve stedelijk bebouwing er minder afstroom van water in de bodem plaats. Tegelijkertijd is er ook in deze regio de behoefte ontstaan om dit teveel aan water tijdelijk op te slaan en weer vrij te geven bij droogte. Dit heeft de afgelopen jaren geleid tot een aantal vormen van waterberging in de regio die naast hun functionaliteit, afhankelijk van de omgeving, ook nog extra natuurwaarden bieden.

Rondje langs de velden

Als men de legger Wateren 2021 van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) bekijkt voor de regio Castricum, Limmen, Uitgeest en Heemskerk, komt men welgeteld tot een aantal van 5 waterbergingen. Dit zijn de z.g. droge waterbergingen (donkergroen gekleurd). Dat betekent dat bij hevige regenval deze gebieden volstromen en omliggend agrarisch land blijft dan droog. Dit zijn van boven naar beneden met de wijzers van de klok mee.

1. Gasthuisweidje - Castricum
2. Draaiweid - Limmen
3. Hendriksloot/De Koog - Uitgeest
4. Groene Driehoek Assum - Uitgeest
5. Noorderveld - Heemskerk

Daarnaast zijn er met beheerder Landschap Noord-Holland in de voortrekkersrol aanvullend een drietal gebieden in het kader van het project "Schoonwatervallei" ingericht. Deze zijn licht groen ingekleurd. Van links naar rechts tegen de wijzers van de klok zijn dit.

6. Zeerijdsdijkje - Castricum
7. Oosterveld - Limmen
8. Het Die - Limmen

Hierbij moet vermeld worden dat de waterbergingen Gasthuisweidje en Draaiweid ook integraal onderdeel zijn in dit project.

Als laatste is de "natte" waterberging in Park Assumburg/Oud Haarlem (9) te Heemskerk onderaan op de legger donkerblauw ingekleurd.

Als je de locaties wat specifiekier bekijkt, zit daar een hoog gehalte "Oer-IJ" achter. De keuze voor de meeste locaties is in sterkte mate bepaald door de ligging van de binnendelta van het Oer-IJ. In het vervolg van dit artikel zal ik voor Castricum, Heemskerk en Uitgeest de problematiek beschrijven om dan specifiekier in te gaan op de hierboven genoemde locaties.

Castricum

In tegenstelling tot Limmen, Akersloot, Uitgeest en Heemskerk is Castricum niet ontstaan op een strandwal, maar op een stelsel van oeverwallen en stroomruggen, die tot stand gekomen zijn toen Castricums grondgebied onder invloed stond van het Oer-IJ zeegat. Het feit dat het Castricum van toen is ontstaan op een stelsel van stroomruggen en oeverwallen, was tot in de eerste helft van de 20e eeuw nog goed te herleiden uit de buurtschappen waaruit Castricum bestond.

De Schulpvaart wordt beschouwd als een van de restgeulen in het binnendeltagebied van het Oer-IJ en was tot in de 20e eeuw een belangrijke vaarweg. De waterhuishouding van de gemeente Castricum kent 's winters een overschot aan water, dat wordt afgevoerd naar het boezemwater Alkmaarder- en Uitgeestermeer.

Omdat het duingebied en de oeverwallen hoger liggen dan hun omgeving stroomt water in natte perioden naar de lagergelegen randzones en komt het op bepaalde plaatsen als kwel naar boven.

De Castricumerpolder watert via de Hendriksloot af op het Uitgeestermeer. In de Groot Limmerpolder wordt water oostwaarts via de Schulpvaart en Slikkerdie door het Limmergat afgevoerd naar het Alkmaardermeer bij Akersloot. De Schulpvaart wordt hierbij multifunctioneel ingezet. Natuurontwikkeling voor de verbindingzone 'Van kust tot kust' wordt zo mogelijk gecombineerd met waterberging en recreatie. Een goede waterkwaliteit is daarbij wenselijk.

Project Schoonwatervallei

Schoon water dat vanuit de duinen naar het Alkmaardermeer kan stromen zonder in contact te komen met het water dat in de Groot Limmerpolder stroomt. Dat is in een notendop de Schoonwatervallei. Bij hevige buien wordt het teveel aan water opgevangen in de laaggelegen polders tussen de duinen en de veenweiden. Dit voorkomt wateroverlast in woonwijken en landbouwgebied. In het gebied wordt ook schoon kwelwater uit de duinen vastgehouden ter bestrijding van watertekort in droge perioden. Op deze manier wil men een natuurlijke klimaatbuffer creëren.

Het is een project van de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers met Landschap Noord-Holland als trekker. Deze coalitie van natuurorganisaties hebben als doel natuurontwikkeling te koppelen aan klimaatadaptatie.

In de Groot Limmerpolder was het watersysteem afgesteld op de landbouw. Het kwelwater stroomde direct richting de sloten die verbonden waren met de landbouwpercelen. Als gevolg hiervan had al het water in het gebied een verhoogde nutriëntenwaarde. In de winter werd het overschot aan kwel- en regenwater afgevoerd om de grondwaterstand laag te krijgen. In de zomer werd boezemwater ingelaten om de grondwaterstand hoog te houden.

De 1e fase van dit project is nu afgerond en heeft een aantal pareltjes opgeleverd. Landschap Noord-Holland heeft in samenwerking met HHNK de door haar beheerde gebied aangepast. Dit heeft een aantal sprekende namen opgeleverd te weten: Zeerijdsdijkje, Gasthuisweidje, Draaiweid, Oosterveld en Het Die.

De "blauwe ader" in dit project is de Schulpvaart. Deze wordt beschouwd als een van de restgeulen in de binnen-delta van het Oer-IJ, was tot in de 20e eeuw een belangrijke vaarweg en kwam via het Slikker Die bij het Limmergat in het Alkmaardermeer uit. Helaas is bij de aanleg van de autosnelweg A9 gekozen voor een duiker i.p.v. een brug, waardoor deze historische waterweg geamputeerd lijkt

Zeerijdsdijkje (foto voorpagina)

Ten noorden en oosten van Castricum ligt een bijzonder gebied. Het omvat 30 hectare en is in 2013 als onderdeel van het project Schoonwatervallei ingericht. De overgang van de duinen naar de veenweiden is hier bijna niet aangetast door menselijke invloed. Hier liggen prachtige zogenaamde duinpolders met veel kansen voor natuur, landschap, landbouw en recreatie. Enkele laag gelegen gebieden zijn zo ingericht dat ze bij hevige buien het teveel aan water in het gebied opvangen. Dat voorkomt overstromingen op landbouwgrond en in woonwijken. Het water van de hooggelegen duinen stroomt langzaam in de sloten achter de duinen. Dit schone kwelwater wordt zo lang mogelijk vastgehouden in de Schoonwatervallei. Verdwenen soorten als rietorchis, moeraswespenorchis en duizendguldenkruid keren dankzij deze natuurontwikkeling, weer terug in het gebied.

Gasthuisweidje

Het Gasthuisweidje is een snippertje land van 5 hectare dat pal langs de oude Schulpvaart bij Castricum ligt. De Schulpvaart is een kronkelige vaart die voorheen gebruikt werd om schelpen per schip af te voeren naar de kalkovens bij Akersloot. Tegenwoordig speelt de Schulpvaart een belangrijke rol in het transport van zoet en zuiver duinwater naar het poldergebied. Op deze manier speelt de vaart een hoofdrol in het plan Schoonwatervallei. Bij hevige regenval stroomt het gebied vol, zodat andere gebieden droog blijven.

In 2013 heeft men de bovenste grondlaag van het weide verwijderd en daardoor is de oude bodem tevoorschijn gekomen. Het graslandje is nu zo drassig geworden dat dotterbloemen de vroege lente een zonnig kleurtje geven. Ook vind je er andere leuke plantensoorten als orchideeën en zwanenbloemen. Libellen vinden het hier ook heerlijk, gezien het natte grasland met veel water in de langstromende Schulpvaart. Zo vind je hier onder andere vuurlibel, keizerlibel en roodoogjuffer.

Gasthuisweidje

Draaiweid

De Draaiweid is een snippertje land van 11 hectare dat ten zuiden van oude dorpje Limmen ligt. Pal naast de Schulpvaart. Het is een waterberging en bij hevige regenval stroomt het gebied vol. Omliggend agrarisch land blijft dan droog. In het gebied zijn zowel leuke vogels te vinden als mooie planten. Zo vind je er de kluut, tureluur en scholekster. Er groeien orchideeën en grote ratelaar. Vanaf de Uitgeesterweg richting Limmen heeft men een goed overzicht over het gebied.

Draaiweid

Oosterveld

Het Oosterveld bestaat uit mooie, oude graslandpercelen, waar de pachters zich strikt moeten houden aan de regels van het weidevogelbeheer. Deze percelen zijn in het bezit van Landschap Noord-Holland gekomen rond 2000 tijdens de ruilverkaveling en omvatten ca. 50 hectare. Er groeit hier naast dopheide, kamvaren, rode bosbes en veenmos ook veenpluis. Langs de Schulpvaart wordt een perceel natgehouden door een weidemolentje voor de vogels. Naast de leuke plantensoorten vind je in de weilanden ook allerlei vogelsoorten als kievit, grutto en scholekster. Als men op de Achterweg in Limmen rijdt heeft men een goed overzicht van het gebied.

Oosterveld

Het Die

Pal langs de A9, zowel links als rechts, ter hoogte van Limmen en Heiloo ligt het natuurgebied Het Die. Dit gebied bestaat uit meerdere percelen weiland rondom om het water Het Die en is ca. 120 hectare groot. De percelen krijgen nog een snuffe ziltigheid mee van het enigszins brakke Die-water. Hier groeit van alles wat in de rest van de provincie zeldzaam is geworden. In het vroege voorjaar ziet het er geel van de dotterbloemen, daarna lila van de echte koekoeksbloemen en nog weer later vallen de witte pollens veenpluis op.

In het voorjaar en zomer zijn er weidevogels, die er broeden en hun jongen grootbrengen. In de nazomer strijken er de eerste smienten neer, zij krijgen gezelschap van ganzen, kieviten en goudplevieren. Een onderdeel van het natuurgebied Het Die is het Limmerbosje, dat is gelegen ter hoogte van Limmen. Dit bosje staat bekend om zijn plantenrijkdom.

Vanaf de verlengde Roemersdijk in Limmen heeft men een goed overzicht van het gebied.

Heemskerk

Heemskerk is ontstaan op een van de strandwallen die werden gevormd door opstuivend zand bij een terugtrekkende Noordzee ca. 3.000 jaar voor het begin van onze jaartelling. De strandwal waar Heemskerk is ontstaan loopt niet zoals de meeste strandwallen parallel aan de kust maar staat er haaks op (z.g. haakwal). Dit heeft te maken met de vorming en de inwerking van het noordelijke gelegen Oer-IJ zeegat.

Naast de afvoer van duinwater heeft Heemskerk ook te maken met toenemende mate van verstedelijking. Het duinwater wordt door de drie duinbeken afgevoerd via de Neksloot, industrieterrein De Trompet en de Spoorsloot rechtstreeks naar het gemaal Meldijk in Uitgeest om geloosd te worden in het Uitgeestmeer. Het stedelijk water komt vanaf de kruising Tolweg/G v. Assendelftstraat en loopt als een gescheiden stroom langs de Tolweg, waarna het langs de Communicatieweg bij de Trompet oversteekt en onder het spoor door afvoert op de Spoorsloot richting Meldijk.

Het Uitgeestmeer is heel belangrijk in de afvoer van regenwater!

Het water vanuit de Broekpolder wordt hoofdzakelijk afgevoerd via de Spoorsloot richting Uitgeest. Dit betekent in de praktijk dat er bij extreem regenval in korte tijd de waterafvoer naar Uitgeest onder druk komt te staan. In 1e instantie heeft dit geleid tot een “natte” waterberging als onderdeel van Park Assumburg/Oud Haerlem.

Bij het Noorderveld is een aantal jaren later gekozen voor een semi “droge/natte” variant om de verbinding te maken met een reeds bestaand natuurgebied aldaar. Daarnaast is er ook nog een extra “droge” waterberging in voorbereiding.

Het Die

Waterpark Park Assumburg/Oud Haerlem

Park Assumburg/Oud Haerlem is 99 hectare groot en tussen 2000–2003 ingericht. Bij de inrichting van het park is een extra “natte” waterberging van 6–7 hectare met natuurlijke waterzuivering gerealiseerd. Deze natuurlijke waterzuivering bestaat uit een zg. helofytenfilter, een combinatie van riet en lisdodden. Lopen over een houten vlonder waant men zich continu tussen het riet. Het park wordt gevoed vanuit de Broekpolder door het (voormalig) mosselgemaal. In dit gemaal wordt de keuze gemaakt of de kwaliteit van het water hoog genoeg is voor Assumburg of dat het wordt afgevoerd naar de Spoorstoot. Het ingelaten water kan dan gebufferd worden voor drogere periode, waarbij het water gebruikt kan worden om de Broekpolder op peil te houden. Het park kan ook als noodberging gebruikt worden bij hevige regenval. Hiervoor wordt een grote stuw aan de Laan van Broekpolder omlaag gezet en wordt het park door een grote duiker onder de Laan van Broekpolder gevuld. Hierbij is het waterpark als “natte waterberging” van harte welkom. De combinatie van water en groen zorgt ervoor dat een recreatief aspect wordt toegevoegd. Lekker “chillen” langs de waterkant of een hengel uitgooien. Het kan allemaal. Het gebied is vrij toegankelijk en bereikbaar via de Tolweg of de Zuidermaatweg.

Waterpark Park Assumburg

Noorderveld

Het Noorderveld is eind 2010 ingericht als waterberging waarin natuur, recreatie en wateropvang worden gecombineerd. De waterberging voorkomt dat de gemeente Heemskerk te maken krijgt met wateroverlast door de toenemende hoeveelheden duinwater. Deze waterberging van 10 hectare is gecombineerd met de aanleg van 5 extra hectare natuur. Bij het ontwerp van de waterberging is rekening gehouden met de archeologische en cultuurhistorische waarden van dit gebied, dat onderdeel was van het Oer-IJ. Zo is de huidige waterberging aangelegd tussen de oevers van de oude stroomgeul van het Oer-IJ. Door een hoog waterpeil, gecombineerd met verschringsbeheer (maaïen en beweiding) en de aanwezigheid van kalkrijke kwel uit het duingebied worden op termijn hoogwaardige botanische waarden gecreëerd. De waterberging is 300 meter lang, meer dan 2 meter diep en 5 tot 10 meter breed. De berging heeft een natuurvriendelijke oever en rond de berging ligt een flinke strook natte slikken die een grote aantrekkingskracht uitoefent op vele vogelsoorten. Daardoor nemen niet alleen de weidevogels in aantallen toe. Ook kluut, visdief en kleine plevier zijn al in 2010, tijdens de aanleg van de waterberging gaan broeden.

Via een stuw in de Nekstoot kan bij wateroverlast water in dit gebied geloosd worden. Het gebied is niet toegankelijk, maar men heeft een goed overzicht over het gebied vanaf de Noordermaatweg.

Groenstrook langs de Binnenduinarandweg (nog uit te voeren)

Ondergelopen tuindersgebied bij Heemskerk (juli 2014)

(Bron: Noordhollands Dagblad)

Het tuindersgebied bij Heemskerk stond in de zomer van 2014 blank na een clusterbui. Sindsdien wordt gezocht naar een plek voor waterberging. De waterberging moet voorkomen dat het tuindersgebied weer onder water komt te staan, zoals in juli 2014 na een 'clusterbui' gebeurde. Toen viel er in het tuinbouwgebied in korte tijd meer dan honderd millimeter regen. Zelfs de bebouwde kom liep onder water. De tuinders wilden de beken verbreden om het water sneller af te voeren, maar het waterschap wees dat af: dat zou de problemen en de schade in de bebouwde kom alleen maar verergeren. Er bleek ook te veel weerstand en tegenwerking om in het tuindersgebied een waterberging aan te leggen.

Uiteindelijk heeft men gekozen voor de groenstrook langs de Binnenduinarandweg bij Heemskerk. De stand van zaken is nu momenteel zo dat de Provincie heeft ingestemd met de aanleg en gelden beschikbaar heeft gesteld.

Uitgeest

Het grondgebied van Uitgeest kent twee landschapstypen, het strandwallen- en het polderlandschap. Uitgeest ligt daarmee als het ware in een overgangsgebied. Er is echter niet veel meer te herkennen, omdat het grootste deel onder de bebouwing van de dorpskom en de buurtschap-pen Assum en Dorregeest is verdwenen.

Noorderveld

Als men de dorpskom van Uitgeest van uit zuidwest of noordoost binnenrijdt merkt men wel dat er nog iets van een verhoging is. Echter Uitgeest is wel een belangrijke schakel als het gaat om waterafvoer richting Uitgeester- en Alkmaardermeer. Beiden zijn samen het grootste aaneengesloten wateroppervlak in de Schermerboezem en zijn daarom van groot belang voor de waterhuishouding in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal.

Omdat er zowel vanuit Heemskerk als Castricum water wordt afgevoerd naar het Uitgeestermeer, zijn er aan de zuidkant en noordkant “droge” waterbergingen aangelegd. Elk met zijn eigen aanpak en aanpassing aan de omgeving.

Groene Driehoek/Assum

De Groene Driehoek Assum is te vinden in het zuidelijke deel Uitgeest. Deze driehoek ligt tussen twee spoorbanen en de A9. Het gebied is een officieel wandelgebied dat door het Landschap Noord-Holland wordt beheerd. Het gebied is onderdeel van NNN, de voormalige ecologische hoofdstructuur. Het gebied omvat ca. 17 hectare en is in 2005 in gebruik genomen. Een gedeelte van het gebied is erg ruig, dit is erg prettig voor de aanwezige vogelsoorten, omdat die hier veel rust hebben. Brandnetel en berkenklauw tieren er welig. Toch wordt ernaar gestreefd om het gebied niet helemaal te laten vervuilen, omdat het gebied anders niet aansluit op de natuur rondom. Doordat er in het gebied meerder waterbergingen te vinden zijn, kom je veel verschillende moerassoorten tegen, waaronder verschillende soorten orchis. Het gebied is te bereiken vanaf de wijk de Waldijk in Uitgeest via een brug onder de spoorlijn Haarlem-Alkmaar.

Hendriksloot/De Koog

Om overlast bij clusterbuien te voorkomen, heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in 2014 een 6,5 hectare groot gebied ten noorden van de wijk De Koog in Uitgeest ingericht voor waterberging.

Het werk heeft bestaan uit het verbreden van de Hendriksloot en de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Ook dit zorgde voor extra waterberging. De oevers kregen een flauw talud, waardoor planten en dieren er goed gedijen en de waterkwaliteit zouden verbeteren.

Dit stukje weiland heeft een rijke historie. Voorafgaande aan de inrichting van de waterberging is er archeologische onderzoek uitgevoerd. Hierbij kwamen zowel uit de

Romeinse Tijd als de Vroege Middeleeuwen veel metaalvondsten tevoorschijn. Een en ander staat in verband met vroegere bewoning op de oevers van het Oer-IJ en het historische buurtschap Benes.

Het gebied is niet toegankelijk voor publiek maar wel te aanschouwen als men vanaf het begin van de Uitgeesterweg de Koogdijk afloopt rondom het noordelijk deel van de wijk De Koog richting molen de Dog.

En Akersloot dan?

In 1e instantie was het niet de bedoeling om Akersloot op te nemen in dit artikel, maar tijdens het schrijven heb ik toch besloten om het voor de volledigheid te noemen. Bovendien voegt het een extra dimensie toe als het gaat om plannen van locaties voor een waterberging. Bij Akersloot is in de Kleine Polder, direct ten zuiden van het Kerkmeer, de 4 hectare grote waterberging Akervliet aangelegd. De opdrachtgever is de Ondernemersgroep Limmen. De reden voor de aanleg van de waterberging is gelegen in bouwprojecten uit het verleden. Het is een compensatiemaatregel voor de bouw van het Bonhoeffer College en andere projecten in de regio. Wateropvang moet bij voorkeur binnen het plangebied gerealiseerd worden. Omdat dit niet mogelijk was, is de waterberging ergens anders, maar binnen hetzelfde peilgebied aangelegd. Door de verbinding met het Kerkmeer is de watercapaciteit daarvan vergroot. Een ander deel van het gebied is ingericht als ijsbaan en het resterende deel behoudt de agrarische functie.

Wat kunnen wij zelf doen?

Samen voor meer groen in de buurt! We zijn eraan gewend geraakt om onze leefomgeving totaal naar ons gemak in te richten. Niet iedereen is zich er echter van bewust dat hierdoor nogal wat negatieve gevolgen ontstaan. Te veel bestrating in onze tuinen zorgt voor problemen tijdens hoosbuien en aanhoudende droogte, vermindering van biodiversiteit en zorgt voor opwarming van de stad. Samen stappen zetten om te vergroenen heeft dan ook heel veel voordelen. Operatie Steenbreek is een landelijke actie om iedereen in Nederland te enthousiasmeren om de tuin te vergroenen. Samen kunnen we het verschil maken en zorgen voor een klimaatbestendige en gezonde samenleving! Een flink aantal gemeenten is al aangesloten bij Operatie Steenbreek.

Hendriksloot/De Koog

Groene Driehoek/Assum

Waterberging Akervliet bij Akersloot *

* Bron: Gekende Landschappen 2018-2022

Tot slot

Ik heb geprobeerd met dit artikel zo volledig mogelijk te schetsen hoe men in de regio omgaat met water en wateroverlast in combinatie met natuur en wat dit uiteindelijk heeft opgeleverd. Zelf heb ik een tour gemaakt langs de beschreven locaties om dit artikel met foto's te ondersteunen. Dat was op zichzelf al een leuke tocht. Die kan ik iedereen aanraden. Het levert natuurlijk niet de plaatjes op die men dan vaak op de websites van natuurorganisaties ziet. Dat heeft natuurlijk te maken met de tijd van het jaar. Hoewel vaak eigen eigendom van de natuurorganisaties, mogen boeren onder bepaalde voorwaarden gebruik maken van deze gebieden en dat is meestal na 1 juli. Dus terugkomen in het voorjaar 2022 ga ik zeker doen.

Meer weten?

<https://www.landschapnoordholland.nl/natuurgebieden>

<https://www.oerij.eu/bewoners-en-bezoekers/ontdek-het-gebied/oer-ij-routes/>

<https://steenbreek.nl/>

Bronnen staan vermeld op de website van IVN-MK

Links en onder: parasolzwam

Rechts: boleet

Mededelingen

Contributie 2021

U heeft nog geen verzoek ontvangen van de nieuwe penningmeester voor uw bijdrage voor 2021. De formaliteiten die nodig waren om de IVN rekeningen te wijzigen heeft veel tijd gekost. U ontvangt op korte termijn nader bericht over de betaling van de bijdrage voor 2021.

Najaarsledenvergadering

De Algemene Ledenvergadering (ALV) voor het najaar zal worden gehouden op zaterdag 27 november 2021 in het bezoekerscentrum het Koetshuijs, Tolweg 9a, 1967 NG Heemskerk (kasteeltuin Assumburg). Tijd: van 13.30 uur - 18.00 uur. De vergadering is van 14.00 - 15.30 uur. Daarna willen we iedereen de gelegenheid geven om elkaar na lange tijd weer te ontmoeten en bij te praten. Voor 'drinken en een nootje' wordt gezorgd. Uiterlijk twee weken van te voren worden de vergaderstukken toegestuurd per mail. Natuurlijk houden we alle ontwikkelingen rondom de corona maatregelen goed in de gaten. Graag van tevoren aanmelden zodat we de belangstelling in de gaten kunnen houden om te zien of er naar een grotere ruimte moet worden uitgekeken. Aanmelden kan op de website van het IVN mkl:

<https://www.ivn.nl/afdeling/midden-kennemerland/aanmeldformulier-algemene-ledenvergadering-27-november>

ALV IVN Midden-Kennemerland
zaterdag 27 november 14 uur
Koetshuijs Heemskerk

Datum

28-10

1-11

4-11

13-11

27-11

Agenda IVN Midden-Kennemerland

Vergadering werkgroep opleiding

Gids-enquete insturen

Gidsenvergadering

Start wilgenknotseizoen

ALV

E-mailadressen IVN-MK

Werkgroep

Communicatie en PR

De Groene Kennemer

Excursies

Natuurkoffer

Wilgenknoten

contactpersoon

Susanne van Reenen

Redactie

Kees Helderman

Yvonne Hondema

Vacature

e-mailadres

ivnmkl1@gmail.com

redactieIVN-MK@outlook.com

excursieivnmk@gmail.com

natuurkofferivn-mk@outlook.com

wilgenivnmkl@gmail.com

GroenSpoor plant-estafette

AUTEUR: BEWERKT, NAAR D. KOTTERMAN

Werken aan een duurzame groene leefomgeving

Zes gemeenten in Noord-Holland planten met hun inwoners in achtereenvolgende weken aantrekkelijke groene en bio diverse linten met bloembollen, vaste planten, struiken en bomen in wijken en langs fiets- en wandelpaden: de estafette.

De tweede editie van deze estafette is op zaterdagmiddag 16 oktober begonnen in Schagen.

De gemeenten Heerhugowaard, Alkmaar, Heiloo, Castricum en Heemskerk nemen daarna het stokje over.

De plant-estafette zorgt voor een kleurige aantrekkelijke wijk, voedsel voor bijen, vlinders en vogels en gezelligheid voor de planters en passanten. De plant-estafette maakt onderdeel uit van het driejarige project GroenSpoor (in Heemskerk) om met elkaar meer groene, aantrekkelijke verbindingen te maken voor mens en dier.

Bij de plant-estafettes zijn bewoners, scholen, ondernemers en lokale natuurverenigingen betrokken. Geïnteresseerden zijn welkom om te helpen met het planten.

Bollen planten met kleine groepjes tijdens plant-estafette 2020 in het Walstro park. Een Groei en Bloei vrijwilliger in actie.

GroenSpoor plant-estafette
steek je handen uit de mouwen
voor een groen Castricum en Heemskerk

Castricum

Op woensdagochtend 3 november doet Gemeente Castricum voor de tweede keer mee met de GroenSpoor plant-estafette. In het Kortenaerplantsoen komen voor bijen, vlinders en vogels en mooie stroken met struiken, vaste planten, kruiden en bollen. Deze groene stroken komen langs de bestaande bosrand met al veel besdragende inheemse soorten. De beplanting is niet alleen mooi om naar te kijken tijdens de wandeling, maar we helpen hiermee ook bijen, vlinders en vogels.

Geef u nu op en werk samen met het Clusius College, de Bijzzaak, vereniging Groei en Bloei en Landschap NH aan een mooie en gezonde wijk.

Heemskerk presenteert ook het groene ommetje tijdens de plant-estafette

Op woensdagochtend 10 november sluit Heemskerk de GroenSpoor plant-estafette in Noord-Holland af met het planten van bloeiende heesters in de Rameaustraat. Dit evenement, onderdeel van het project GroenSpoor Heemskerk, is tevens het startsein voor het eerste GAVE ommetje in Heemskerk. Groene, Actieve, Gevarieerde en Educatieve ommetjes in de wijk. Dit ommetje is de eerste van vier ommetjes in de componistenbuurt, gemaakt in samenwerking met basisschool de Kariboe, woonzorgcentrum Sint Agnes, de buurttuin, verpleeghuis Meerstate en bewoners van de wijk.

Deelname in Castricum of Heemskerk

Wil je ook meedoen? Stuur een e-mail naar plantestafette@gmail.com. Aan de plant-estafette kan een beperkt aantal mensen deelnemen, dus wees er snel bij!

NB Je kunt je ook opgeven via een online inschrijfformulier (www.degroenereiger.nl; Nieuws 10-10-2021)

-->>

INDIEN ONBESTELBAAR: BOTERBLOEMSTRAAT 11. 1562 RZ KROMMENIE

Beleef de natuur

Heeft u mooi beeldmateriaal dat u wilt delen?
Een leuke wandeling, een achtergrond artikel over
flora of fauna?
Een vraag of een zoekopdracht?

Laat het ons dan weten.
redactielVN-MK@outlook.com

Voor de voorjaar editie is
de sluitingstermijn 1 februari 2022.

Kwis

Hiernaast twee foto's van rupsen, die in Kennemerland voorkomen. Wie kan ons vertellen hoe deze heten?

De oplossing kunt u sturen naar het op deze pagina genoemde e-mailadres.

We hebben een oplossing gekregen op het voorjaarsplantje. Het lijkt wel op een bosanemoon, maar het is Muskuskruid (*Adoxa moschatellina*).

Vervolg van pagina 11

Programma Castricum

De GroenSpoor Plantestafette start om 9.15 uur in de aula van het Clusius College aan de Oranjelaan 2A in Castricum. Daar laten leerlingen van Het Clusius College een aantal praktische voorbeelden zien wat je kunt doen in je eigen tuin aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Om half 10 heet wethouder Falgun Binnendijk de deelnemers van harte welkom. Peter Mol van Landschap Noord-Holland geeft uitleg over de plantactiviteit en de waarde van de nieuwe beplanting voor bijen, vlinders, vogels en egels.

En dan is het tijd voor actie! De wethouder geeft "de startschop" voor de GroenSpoor Plant-estafette 2021. De deelnemers krijgen begeleiding bij het planten door vrijwilligers van vereniging Groei en Bloei en van Landschap Noord-Holland. Als alle bollen en planten in de grond staan wordt het estafettetokje, 'de startschop', doorgegeven aan de volgende gemeente van de estafette: gemeente Heemskerk.

Programma Heemskerk

In Heemskerk vindt de plant-estafette plaats in de Rameaustraat in Heemskerk.

We starten woensdag 10 november om half 10 vanaf basisschool de Kariboe (Rameaustraat 6). Na een welkomswoord van wethouder Krijn Rijke, geeft deze 'de startschop' voor de GroenSpoor Plant-estafette 2021. Vanaf dat moment starten deelnemers van jong tot oud met planten van bloeiende en bessendragende struiken. Deze zijn niet alleen leuk om naar te kijken, maar zeker ook belangrijk voor bijen, vlinders en vogels. Experts en vrijwilligers van Landschap Noord Holland, Groei en Bloei begeleiden de planters.

Daarnaast zal een groepje leerlingen, en u bent van harte welkom om mee te doen, het ommetje officieel in gebruik gaan nemen door dit rondje te gaan rennen. Bewoners van de huizen Sint Agnes en Meerstate doen het wat rustiger aan: ze gaan het rondje wandelen. Alle deelnemers krijgen tot slot een zakje biologische bollen mee om ook de eigen tuin en buurt bij- en vlindervriendelijk te maken.